

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Міхатуліна О. М. Державне регулювання господарської діяльності в сучасних умовах ринку	173	Заверуха В. Г. Теоретичні основи конституціоналізму	206
Гринчак Н. А. Правове регулювання проектної інвестиційної діяльності: вітчизняний та зарубіжний досвід.....	176	Питручак Ю. К. Домінантні вектори розвитку регіонального туризму в Україні	208
Чорна М. Ф., Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе Інформаційна безпека України в умовах сучасної інформаційної війни	179	Бойко С. С. Етапи формування та еволюції громадянського суспільства	210
Шестак М. Л. Інвестиційна політика у сучасній Україні в контексті формування ринкової економіки	183	Чмир О. Б. Національне народовладдя: сутність та основні виміри	213
Лісовська Ю. П. Адміністративно-правова складова інформаційної безпеки	185	Головченко В. В. Правова культура і український менталітет: історія та сучасність.....	217
Кіров О. Ф. Правова природа відносин з корпоративного інвестування: специфіка прояву та елементи	188	Шусть В. В. Формування політичних цінностей молоді як першочергове завдання побудови демократичного суспільства	221
Вовк С. В. Правовий режим корпоративних пайових цінних паперів.....	190	Слободян С. І. Зміна методів комунікацій соціальних і політичних фігурантів	224
Губіна О. О. Правова основа надання податкових пільг суб'єктам господарювання	193	Монько Г. М. Держава та громадянське суспільство: шляхи та проблеми взаємодії	227
Климчук С. А. Регіональні детермінанти стратегії розвитку підприємств альтернативної енергетики в контексті агробіоенергетичного альянсу	195	Янюк Е. В. Задачи и проблемы студенческого самоуправления	231
Солтис В. Ю. Нормативно-правова база зовнішньої політики Німеччини після об'єднання країни	198	Захожай В. Б., Казак О. О. Інвестиційна діяльність машинобудівних підприємств як об'єкт статистичного дослідження	233
Лісовол Є. В. Виконавча влада в системі державної влади в Україні	202	Романова Л. В. До проблеми формування концепції аграрного маркетингу	235
Лозинська І. В. Забезпечення конституційних прав громадян при проведенні фінансового контролю	204	Рижиков В. С. Економіко-правове значення управлінського обліку для організації ефективного фінансово-правового менеджменту на підприємствах в сучасних економічних реаліях	239

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 210–212

Ідея громадянського суспільства є одним з найцінніших досягнень світової політико-правової думки. Поняття “громадянське суспільство” склалося не відразу, зміст його формувалася та збагачувався поступово.

Існує велика кількість поглядів і думок, але більшість з них зводиться до основних трьох напрямів:

1. Громадянське суспільство розглядається як найбільш якісний етап розвитку людського суспільства; держава є складовою громадянського суспільства.
2. Громадянське суспільство виступає як механізм, що зв’язує особу, її інтереси, потреби і державу як політичну організацію суспільства.
3. Громадянське суспільство і держава розглядаються як окремі елементи суспільної структури [1, 33].

Термін “громадянське суспільство” використовувався для характеристики типу політичної асоціації, члени якої підкоряються дії її законів, завдяки чому забезпечуються мирний порядок і якісне правління. За цією давньою традицією, витoki якої йдуть від ідеї поліса у Арістотеля (*koinoia politike* — громадянське суспільство); *societas civilis* у Цицерона — громадянське суспільство і держава ототожнюються: бути громадянином держави означає бути членом громадянського суспільства, поводитися відповідно до його законів [3, 78].

Перші спроби модернізації концепції громадянського суспільства були здійснені англо-французькою громадською думкою, а подальші кроки — німецькими філософами.

Новий підхід щодо “громадянське суспільство” — держава” формується шляхом консолідації поглядів стосовно того, що громадянське суспільство має право захищати себе від держави. Як приклад такого розуміння проблеми була праця Т. Пейна “Права людини” (1791–1792 рр.). Ідеолог американської політичної думки Т. Пейн вважав, що людині від природи притаманне прагнення до громадянського життя [6, 12].

Особлива роль у розвитку концепції громадянського суспільства належить Г. Гегелю. Мислитель розглядає його як продукт історичного розвитку, вважає суспільство категорією переважно господарського характеру, яка базується на суспільних потребах, а державу — категорією морально-ідеологічного змісту [6, 18].

Новий імпульс ідея громадянського суспільства отримала у Г. Гоббса. Як захисник державного абсолютизму він описує природний стан людини як сумарну і побічну психічну ситуацію, а поняття “держава”, “суспільство” та “уряд” у нього рівноцінні поняття. Автор звертає увагу не на порівняння чи поєднання держави і суспільства, а на тенденцію до одержавлення суспільства, до жорстокої правової регламентації соціальних процесів.

Специфіка сучасних тенденцій розвитку України свідчить, що процес формування громадянського суспільства та правової держави проходить паралельно, під взаємним впливом і контролем. Необхідність вивчення громадянського суспільства, як самостійної наукової категорії, зумовлюється насамперед необхідністю реформування суспільного життя та формування основних рис майбутньої організації суспільства.

У юридичній літературі деякі вчені відносять до громадянського суспільства систему недержавних відносин (А. Кочетков), інші — всі суспільні зв'язки, які виникають поза сферою політики (А. Одинцова) та розглядають його як сукупність неpolічених відносин, галузь спонтанного самовиявлення інтересів й волі вільних індивідів та їх асоціацій [8, 34].

Група авторів першого в Україні “Політологічного словника” вважає, що “громадянське суспільство” — це сукупність неполітичних відносин (економічних, національних, духовно-моральних, релігійних тощо), галузь спонтанного самовиявлення інтересів і волі вільних індивідів та їх асоціацій” [8, 17].

Таким чином, на відміну від держави громадянське суспільство не структуроване по вертикалі, не передає імпульсів, що керують зверху до низу, але створює мережу інтересів, які об'єднують всіх громадян у певну спільність, забезпечують стабільність політичної системи.

Отже, громадянське суспільство — це історичний тип у розвитку людського суспільства, його конкретна якісна характеристика; це сфера самовиявлення і реалізації потреб та інтересів вільних індивідів через систему відносин (економічних, соціальних, релігійних, національних, духовних, культурних). Структурними елементами цієї системи є організації (політичні партії, громадські об'єднання, асоціації) та різні об'єднання (професійні, творчі, спортивні, конфесійні тощо), що охоплюють всі сфери суспільного життя і є своєрідним регулятором свободи людини [10, 302].

Такий підхід до аналізу громадянського суспільства дає можливість зробити висновок про те, що воно має відображати суспільні відносини, взаємозв'язок всіх сфер суспільного життя людини. У той же час громадянське суспільство — не будь-яке суспільство, а сукупний індивід, який виступає через систему різних асоціацій, об'єднань своєрідним регулятором свободи людини.

Проблематика громадянського суспільства доволі доволі складна, вона не обмежується структурними моментами у його функціонуванні та розвитку. Важливе місце у дослідженні даного феномена належить узагальненню тих особливостей, які притаманні громадянському суспільству.

По-перше, громадянське суспільство розглядається як сукупність вільних індивідів. Це знаходить вияв у різних аспектах, а саме: економічному, соціальному та політичному.

По-друге, громадянське суспільство — це відкрите соціальне утворення, що зумовлюється: 1) відсутністю жорсткої регламентації з боку держави щодо забезпечення гласності, свободи слова, критики; 2) правом вільного в'їзду та виїзду; 3) обміном інформаційними, науковими та освітянськими технологіями з іншими державами.

По-третє, громадянське суспільство — це складна структурована система, для якої характерна повнота, стійкість та відтворюваність.

По-четверте, громадянське суспільство — це система, що має свої механізми розвитку та управління.

По-п'яте, громадянське суспільство — це правове демократичне суспільство, для якого є характерним: визнання та матеріалізація ідей верховенства права, особли-

вістю останнього має бути поділ на публічне і приватне право; єдність права та закону; правове забезпечення і розмежування діяльності різних гілок влади; розвиток та вдосконалення суспільства разом з розвитком і вдосконаленням правової держави.

Отже, формування уявлень щодо визнання поняття громадянського суспільства, його структури та особливостей відкрите для подальшого обговорення і наукового аналізу.

Література

1. *Мельниченко В.* Напрями і проблеми становлення громадянського суспільства в Україні // Концептуальні засади реформування політичної системи в Україні. Стан і перспективи розвитку політичних наук. — К., 2001. — С. 30–39.
2. *Нижник Н. Р., Скрипник Г. П.* Безпека людини в умовах громадянського суспільства // Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. пр. УАДУ/ За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — С. 138–166.
3. *Ситник Г. П.* Актуальні проблеми формування громадянського суспільства в контексті національної безпеки України // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали наук.-прак. конф. / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — С. 187–192.
4. *Ситник Г. П.* Державне управління національною безпекою України: Монографія. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — 408 с.
5. *Структурні* перетворення у сфері відкритості. Дослідження категорії громадянське суспільство. Перекл. з нім. — Львів: Літопис, 2000.
6. *Суспільні* реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — Т. 1. — 472 с.